

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 21 • год. ХСVII • 13 ноември 2020 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ПОЛИТИЧЕСКО ОЦЕЛЯВАНЕ ИЛИ... НАЦИОНАЛНО САМОУБИЙСТВО?

Дава ли си сметка българският политически елит за последиците от постепенното превръщане на България в ключова фронтова държава срещу Русия

„Не мога да предскажа действията на Русия. Това е загадка, увита в мистерия, вътре е енигма. Но може би има ключ. Този ключ е руският национален интерес. Не може да бъде в съответствие с интереса или безопасността на Русия Германия да заседне на брега на Черно море, или да подчини балканските държави и славянските народи в Югоизточна Европа. Това би противоречало на историческите жизнени интереси на Русия.“

Уинстън Чърчил
БиБиСи, 1 октомври 1939 г.

ПРОФ. ИВАЙЛО ГРУЕВ,

преподавател по политология в Университета в Отава, Канада

Личното писмо на Борисов, връчено от военния министър Каракачанов на американския президент Доналд Тръмп, най-вероятно е съдържало прекалено „sensitive“, „чувствителна“ информация, за да бъде публично достояние и споделяно с българските граждани, още повече след 110 дни всекидневни протести. Но именно посланието от

тези протести изглежда е повлияло върху неговото съдържание. Изненадващо е, че спекулациите за съдържанието му не са многобройни. Доминира тезата, че Борисов е предложил или, по-скоро, поел ангажименти към американската страна в контекста на стратегическото сътрудничество. Наред със закупуването на допълнителна ескадрила Ф-16, както и на

сухопътна бронирана техника, изграждането на т.нар. комуникационен център или по-редно да си го кажем с истинското му име – коман-

ден щаб във Варна. Наред с това анализатори допускат и предоставянето на американска военноморска база на Черноморието (името на военноморска база в Атия, в близост до Черноморец, настойчиво се спряга). И не на последно място е категоричната заявка за активно участие в „новия“ геополитически проект – „Интермариум“ („Междуморие“), който с откровената си липса на оригиналност по същество е продължение на тезата на бащата на британската геополитика Халфорд Макиндер. Тази теза в най-лаконичен вариант гласи следното: „Който управлява Източна Европа, командва Евразия; който управлява Евразия, командва Световния остров (Европа, Азия, Близкия Изток, Африка); който управлява Световния остров, контролира света.“

Всичко това означава укрепване на Източния фланг на НАТО, особено в Черноморската акватория. В този контекст особено внимание би трябвало да се обърне на последния елемент – т.нар. проект „Триморие“ или „Три морета“, включващ 12 държави между Балтийско, Адриатическо и Черно море – Естония, Литва, Латвия, Унгария, Полша, Австрия, Хърватия, Чешката република, Румъния, Словакия, Словения и България.

Самото име „Триморие“ намеква за друг геополитически проект – „Интермариум“ („Междуморие“), който с откровената си липса на оригиналност по същество е продължение на тезата на бащата на британската геополитика Халфорд Макиндер. Тази теза в най-лаконичен вариант гласи следното: „Който управлява Източна Европа, командва Евразия; който управлява Евразия, командва Световния остров (Европа, Азия, Близкия Изток, Африка); който управлява Световния остров, контролира света.“

Тоест „ключът“ към световната хегемония се намира в познатите географски граници на възкръсналият отново след повече от век проект „Триморие“. Затова този проект изисква особено внимание. Би било политическо късогледство, граничещо с безразсъдство, ако се игнорира безспорно най-важният въпрос „Qui Bono?“ (Кой печели), т.е. да потърсим

защо и защо именно сега се лансира този, алтернативен на Европейския съюз, геополитически проект?

Да започнем с приоритетите на „Триморие“.

**ОЩЕ НЯМАТЕ АБОНАМЕНТ
ЗА ВЕСТНИК „ТРАКИЯ“!**

**Какво чакате?
В „Български пощи“
правят абонамент.
Вашият вестник е с
каталоген номер 759**

ДЕКЛАРАЦИЯ НА ЦР НА СТДБ ВЪВ ВРЪЗКА С УЧАСТИЕТО НА БЪЛГАРИЯ В ИНИЦИАТИВАТА „ТРИ МОРЕТА“

Съюзът на тракийските дружества в България е една от най-старите неправителствени организации в България, която възникнала през XIX век и води борба за защита на интересите на онеправданите в геополитическите драми българи. Независимо от това какъв е бил общественото-политическият строй и формата на политическо управление, независимо какви са били геополитическите зависимости и поведение на тези, които управляват, Съюзът се е борил за признаване на геноцида над тракийските българи, при който са били избити около 60 хиляди деца, жени, семейства, а около 280 хиляди са се спасили като бежанци в България. СТДБ винаги е отстоявал принципната позиция, че българската държава трябва да потърси компенсации от Турция за този геноцид и разграбване на имуществото на тракийските българи.

За съжаление, много от българските правителства вместо да защитават нашите интереси, да се борят за компенсации за разграбеното имущество на тракийските българи и за историческа справедливост, са склонни да правят това, което е важно не за българите, а за интересите на геополитически сили, опитващи се да вкарат България в поредната национална катастрофа. Така е било неведнъж в българската история. Достатъчно е да си припомним Междусъюзническата и Първата световна войни, и първите две национални катастрофи, когато в резултат на недалновидни действия на българските правителства в крайна сметка се стигна до геноцида над тракийските българи.

Участието на България във Втората световна война независимо от това, че българският монарх следва принципа „винаги с Германия и никога срещу Русия“, т.е. опитва се да спазва някакви баланси, довежда до Третата национална катастрофа. България губи Западна и Източна Тракия, както и македонските българи, създавайки ситуация те да загубят своята българска национална идентичност и днес да гледат на нас не като братя, а като на чужди хора.

След 1989 г. България бе вкарана в нова геополитическа зависимост, довела до унищожаването и разграбването на национално богатство за десетки милиарди и невиджан в историята ни демографски геноцид, унищожил населението на страната за три десетилетия с два милиона души. Съвсем основателно мнозина изследователи определят това като Четвърта национална катастрофа.

Днес с тревога наблюдаваме опитите на български политици да вкарат България в поредната национална катастрофа чрез геополитическата инициатива „Три морета“. Този трансатлантически проект с огромни геополитически, геостратегически и геоикономически последици обслужва чужди интереси, които нямат нищо общо с българските. Той има за цел да създаде „санитарен кордон“ от държави между Русия и Германия, да засили военното напрежение и надпреварата във въоръжаването, да не допусне стратегическите енергийни проекти между Европа и Русия, да наложи американските военни и икономически интереси, като обвърже сателитните държави с покупка на щатски изстребители, шистов газ и ядрени реактори. Проектът Триморие потенциално създава опасност за конфронтация с Русия, в която България ще трябва да поеме военно-политически ангажименти. Водещи европейски държави като Германия и Франция не одобряват проекта, защото той е в противоречие с техните интереси.

Продължава на 2-а стр.

НАПУСНА НИ НАДЕЖДА НЕДКОВА

С прискърбие и болка научихме вестта за смъртта на Надежда Недкова – обичан и уважаван член на софийското тракийско дружество и на Тракийския научен институт. Тя носеше в сърцето си иденте на тракийското движение и със силния си дух и жизненост беше пример за по-младите от нея. В нейно лице загубихме един добър, почтен, интелигентен човек и приятел. Надежда Недкова е родена на 24 януари 1930 г. в град Стамболийски. Завършва гимназия в София, а след това се дипломира в Софийския университет със специалност философия и история. Като внучка на Михаил Герджиков тя от дете е свързана със съдбата на прогонените от бащините си огнища българи, но животът ѝ дава шанс да работи за тяхното дело едва след като години наред е последователно учителка, макетист и библиотекар. От 1983 г. до пенсионирането си Надежда Недкова работи като архиватор в

Тракийския научен институт при Центъра за българистика при БАН. В колектив с ръководител професор Любомир Панайотов и участието на Костадин Пандев и Надежда Недкова излиза от печат книгата „Михаил Герджиков. Спомени. Документи. Материали.“ (издателство „Наука и изкуство“, 1984 г.) През 2003 г., със съдействието на Главно управление на архивите при Министерския съвет, в поредицата „Архивите говорят“, под номер 24, по случай 100 години от Илинденско-Преображенското въстание – 1903 г. излиза сборникът „Михаил Герджиков и подвига на тракийци – документален сборник“ (Университетско издателство „Св. Климент Охридски“), изготвен от Надежда Недкова и Евдокия Петрова. През 2019 г. с подкрепата на СТДБ издателство „Захарий Стоянов“ публикува последната ѝ книга: „Михаил Герджиков. Живот и дело.“

Поклон пред светата ѝ памет!

Продължава на 2-а стр.

БСП ПРОТИВ ПРЕИМЕНУВАНЕТО НА 24 МАЙ

Подкрепа за позицията на Съюза на тракийските дружества в България

От Изпълнителното бюро на БСП искат законопроекта за преименуването на 24 май да бъде оттеглен. Те не приемат опитите за промяна на наименованието „Празник на българската просвета и култура и на славянската писменост“, предложена от „Обединени патриоти“. Това се казва в декларация от червената централа. **Идеята на патриотите бе подкрепена на първо четене в Народното събрание от ПП ГЕРБ.** Тя е за промени в Кодекса на труда, касаещи изменение на националния празник 24 май от „Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост“ в „Ден на българската писменост, просвета и култура“. **Подобни промени имат важен национален характер и широк международен отзвук, затова трябва да бъдат предмет на обществено обсъждане, в което да вземат участие водещи учени от областта на медиевистиката и българистиката.** Към Българска академия на науките съществуват сериозни звена, специализирани в разработването на тази широкообхватна и специфична научна проблематика, мотивират се от БСП.

В стремежите да бъде премахнато определението „славянска“ в предложеното наименование на празника съзираме недалновидност и некомпетентност, пишат от БСП. Това намираме като опит да се отнеме общославянската и общоевропейска значимост на Кирило-Методиевото дело, спасено и получаващо своето благотворно развитие по българските земи. Създадената в Преславската книжовна школа от Методиевите ученици българска кирилица вече е призната

в Европейския съюз като една от трите официални азбуки, наред с латинската и гръцката. Тази българска кирилица се ползва от близо 300 милиона по света.

От БСП подкрепят позицията на Кирило-Методиевия център, Съюза на тракийските дружества, Тракийския научен институт, Съюза на българските писатели, Съюза на българските журналисти, на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН, наименованието на празника 24 май да остане непроменено, защото то е исторически вярно и научно обосновано. Така формулирано, това наименование включва в себе си българската просвета и култура, принадлежността им към славянската писменост и Кирило-Методиевото дело, както и утвърдената през ве-

ковете българска православна традиция. Предлаганата формулировка би поставила на сериозно изпитание бъдещето на нашето образование и ще разкрие простор за непредвидими нападки срещу ролята и мястото, които заема българският език в панорамата на съвременната славянска култура, се казва в становището на БСП.

Според тях „такова псевдопатриотично, но в същността си nihilistично отношение към родната ни словесност ще игнорира историческите заслуги на българската писменост и книжовност за утвърждаването на славянството като специфична и самостоятелна културна общност“. Левите виждат предложението на патриотите като продължение на антибългарската отродителска политика, провеждана от Министерство на образованието и науката. Фалшифицирането на историческите факти, редуцирането на приносите, които има страната ни в европейската история и подмяната на стойността българска литература в учебниците с политкоректни литературни ерзази, от години са превърнати в целенасочена държавна политика, пишат от БСП. Те се позовават на думите на академик Лихачов, че България е всепризната като „Държавата на духа“. Официалната празнично-обредна система на България не бива да зависи от управленски мандати, не трябва да се влияе от политическа конюнктура или партийни интереси, не може да бъде обект на разностилии по лични чувства или предпочитания, а да е символ на националното единство, пишат от БСП.

ПОЛИТИЧЕСКО ОЦЕЛЯВАНЕ ИЛИ...

Продължение от 1-а стр.

Интегриране на енергийните и транспортните инфраструктурни проекти по оста Север-Юг. Второ, т.нар. кохезионни програми с цел засилване на единството на Европейския съюз, сякаш Брюксел не отговаря именно за това. Трето, най-значимият момент – бъдещото укрепване на трансатлантическото партньорство, или казано по друг начин – още по-тясно сътрудничество със САЩ.

Малко контекст, също както проекта „Интермариум“, създаден през 20-те години на миналия век от полския държавен глава Джозеф Пилсудски, днес инициаторът на „Триморие“ е сегашният президент на Полша Анжей Дуда. Целта на „Интермариум“ бе превръщането на Полша в континентален хегемон, простиращ се от Финландия до Молдова, „абсорбирайки“ (федеративно) Прибалтика, Източна Европа (Украйна, Беларусия, Унгария) и част от Балканите (Румъния и Югославия). Поради известни причини България не участва в този списък. Целта на проекта „Интермариум“ бе изтласкването на Русия от Европа и нейното последващо фрагментиране. Както преди век, по времето на Пилсудски, така и днес, по времето на Дуда, подобен сценарий е нереалистичен. Но все пак да не забравяме една банална подробност в инструментариума на геополитиката – стратегическото мислене в едно необозримо бъдеще.

И така стигаме до следващия въпрос: защо именно сега? В тази посока би трябвало да си спомним думите на френския президент Емануил Макрон за НАТО – „NATO is Brain Dead“, буквал-

но преведено „НАТО е в мозъчна смърт“, или ако използваме народния фолклор – „жив труп“. Действително, гласовете за създаване на единна Европейска армия, еманципирана от опекунството на САЩ, чиито военни сили 75 години след края на Втората световна война и 30 години след края на Студената война продължават да бъдат в Европа, стават все по-отчетливи в ключови европейски столици.

Тук се сблъскваме с неизбежната дилема: ако след създаването на Европейската армия, НАТО в сегашната си конфигурация претърпи трансформация или просто се разпусне (по подобие на Варшавския договор), в кои европейски страни биха се разположили американските войски? Имам подозрението, че авторите на „новия“ геополитически проект „Триморие“ биха могли да дадат отговор, когато му дойде времето.

Не е ли странен акцентът върху „трансатлантическото партньорство“ в една съвсем ясно обоснована регионална инициатива? Не е ли именно това истинската причина за създаването на алтернативен регионален съюз, целящ

засъбличаване на трансатлантическите връзки със САЩ

каквото и да означава това. Да си припомним, че по същия начин през 1949 г. бе създадена НАТО – на базата на отбранителен регионален съюз, създаден предната година – 1948-а, от Белгия, Холандия, Франция, Люксембург и Англия.

Проблемът не е толкова в самата инициатива „Триморие“, а че годината не е нито 1904-та, в която Халфорд Макиндер публикува своята „Heartland Theory“, нито 1920-а, в

която Пилсудски активно лансира проекта „Интермариум“.

Годината е 2020-а и геополитическите реалности съвсем не са същите. Една малка подробност. Сега живеем в термоядрена епоха. Живеем в особено деликатен момент. Защо?

Защото след излизането на САЩ от Договора за съкращаване на ракетите със среден и малък обхват стратегията на САЩ е последователна и амбициозна. В Средна и Източна Европа САЩ разполагат нови малки и средни ракети, нови командно-щабни пунктове, системи за ПВО и т.н.

Проблемът е, че по този начин опасността САЩ да превърнат

Европа в ново бойно поле

– този път ядрено, става реална. Новата военна доктрина на Руска-

та федерация е безапелационна: в случай на евентуална агресия срещу Русия (или нейни съюзници) всички обекти в Европа (и около нея), използвани от САЩ и НАТО, ще бъдат унищожени, като Русия си запазва правото на използване на ядрено оръжие при нанасяне на ответен удар. Нещо повече – в доктрината изрично се казва, че това се отнася и за командните центрове, какъвто би бил този във Варна – морската столица на България и третият по големина град в страната.

Както бе изнесено в пресата по-рано тази година, американски стратегически бомбардировачи Б-1Б симулираха ядрен удар по руските военноморски бази в Крим. Това не бе изолиран случай. Колкото и апокалиптично да звучи, Пентагонът тренира конфликт

с употреба на ядрени оръжия, в който САЩ е победител – без ядрените удари да предизвикат най-големия кошмар по време на Студената война, т.н. М.А.Д. (Mutually Assured Destruction), гарантирано взаимно унищожаване, т.е. глобална ядрена зима. Прави впечатление, че Пентагонът не се стеснява да кани журналисти, отразяващи военни учения със сценарии, при които се използва ядрено оръжие срещу Русия. Такъв бе случаят „симулиран отговор с ядрено оръжие“ на новата ракета с ниска радиоактивност W76-2, базирана на подводница.

Дали българският политически елит – не само премиерът Борисов, но и президентът Радев, явен поддръжник на проекта „Триморие“ – си дават сметка за последиците от постепенното превръщане на България в ключова фронтова държава при един бъдещ конфликт с Русия? („Дума“)

ДЕКЛАРАЦИЯ НА ЦР НА СТДБ ВЪВ ВРЪЗКА С УЧАСТИЕТО НА БЪЛГАРИЯ...

Продължение от 1-а стр.

България е изправена пред опасността да бъде вкарана в нови противопоставяния, войни и национални катастрофи, които биха довели до смъртта и прогонването на милиони българи. Страната ни измина фатално XX и началото на XXI век - от геноцида над тракийските българи до демографския геноцид по време на българския преход към капитализъм. Ето защо СТДБ заявява, че не иска нов геноцид! Не иска нови противопоставяния! Не иска България да бъде марионетка, изпълняваща чужди интереси, водещи до фатални следствия за страната ни и за нас, българите!

В тази ситуация българските политици трябва да преформулират известната фраза „Винаги с Германия и никога срещу Русия“ във „Винаги с ЕС и никога срещу Русия“, но и да я допълнят, като заявят категорично, че България в никакъв случай не би трябвало да бъде вкарвана в нови войни, във въоръжаване, обогатяващо чужди оръжейни компании и подготвящо страната ни

за фатални войни. България трябва да бъде мост между държавите и да не участва в ново разделяне на Европа, а да отстоява нейното мирно обединение!

Призоваваме българските институции да спрат да си играят със съдбата на България и българите! Нашите предци, тракийските българи бяха подложени на геноцид, за който днес политици и институции нехаят, заети с вкарването на страната ни в ново поредно фатално противопоставяне!

Съюзът на тракийските дружества в България призовава българските политици:

Да не създават условия за нов геноцид!

Да се ръководят от българските национални интереси, а не да бъдат инструмент, обслужващ чужди интереси!

Да се борят за решаването на тракийския въпрос!

Да служат на мира, а не да създават военна граница и фронт за нови войни и противопоставяния!

30. 10. 2020 г., гр. София

ПОКРОВАН – ТВЪРДИНА НА БЪЛГАРСКИНАТА 1861–1913 ГОДИНА

АНГЕЛ Д. ГАЙДАРОВ

Селото се намира в полите на югоизточните Родопи, наричани някога „славееви гори“. На север граничи с река Арда (днешен яз. Ивайловград), на изток с град Ивайловград (недалеч от Одрин), на югоизток се намира вил „Армира“ и крепостта „Лютица“, на запад „Черни рид“ и село Горноселци. По исторически данни селото е съществувало от преди 300 години до опожаряването му през 1913 г.

В борбата за църковна независимост срещу гръцкото духовенство село Покрован е едно от първите села от Ортакойска околия – днешна Ивайловградска община, което приема униатското движение (унията) с източноправославен обряд през месец март 1867 г. Оттогава населението на село Покрован е построило своя черква, в която се е чело и пеело на майчиния български език. При освещаването на същата е било дадено името „Свети Василий Велики“. Основна заслуга за построяването на тази българска черква в тези трудни години преди Освобождението на България от турско робство, снабдяването с разрешителни документи, финансови средства, осигуряване на свещеници, организиране на местното население за участие с доброволен труд и материални и допълнителни финансови средства е на група ентузиастични жители на селото

начело със своя съселанин Димо Деликолев – „възрожденец“, както го наричат местните хора. Цялата тази дейност се извършва с неограничаване на владиката Рафаил Попов, който е представител на българската католическа общност в Одрин. Само две години по-късно на 9 май 1869 г. в неделя – Пресвети Рафаил Попов епископ и администратор на присъединилите се българи осветил църквата в село Покрован. Като същият подарил камбаната на черквата през 1873 г. и придружавал пренасянето и до селото.

Свещениците, които са били изпращани от Одрин за извършване на богослужението са изпълнявали и ролята на учители, тъй като село Покрован е едно от първите населени места, където децата са се обучавали да четат и пишат на родния български език.

В борбата за църковна независимост и национална свобода тази историческа светиня „Свети Василий Велики“ е изиграла огромна роля за запазването на християнството до нейното опожаряване през злокобната – 1913 г., когато селото е запалено, а населението е избито, заклано и изгорено в училището. Общо 54 човека са загинали, а четири малки деца до 1 година са починали от глад и болести. От 1901 до 1903 г. свещеник в село Покрован е Иван Бонев. Наред с богослужението, което извършва

той е и активен участник в подготовката на Илинденско – Преображенското въстание от 1901–1903 г. В навечерието на Великденските празници в Енорийския дом в присъствието на 18 души комити се основава революционен комитет от 30 местни жители, които полагат клетва за вяност в борбата за освобождението на Одринска Тракия и Македония. Отец Иван Бонев е бил изключителен патриот, революционер, родолюбец и защитник на българското население от турските посегателства. Лежал е в Одринския затвор, като там е бил закрилник на онеправданите. Вдъхвал им е кураж, вяра и надеж-

да. Казвал им е, че ако отидат на бесилото да го направят с високо вдигнато чело.

По това време владиката Михаил Попов също е бил покровител, защитник и благодетел на покрованци. Местното население активно е участвало в подпомагането и продоволствието на четите, които са отсядали и преминавали през тайни канали и пътеки предвождани от техните войводи, укривали са оръжие и боеприпаси. Така това будно население до опожаряването му през 1913 г. е било трън в очите на гръцкото духовенство и турските власти.

В памет и преклонение на свид-

ните жертви трагично загинали в борбата за църковна независимост и национална свобода през 1878, 1903, 1912 и през злокобната 1913 г. беше построен през 2008 г. (първи етап) паметник – мемориал с дарения от родолюбиви потомци на своите предци на които родолюбивият им корен е от село Покрован. Строителството на паметния мемориал беше извършен на два етапа. Първият през 2008 г., а вторият през 2010 г. на обща стойност заедно с оградата и с чешмата 5 000 лева. За тази високо родолюбива постъпка беше изказана

голяма благодарност на дарителите и участниците в построяването и увековечаването на паметника, в памет на свидните нам жертви. Поклон, дълбок поклон пред светлата им памет. Освен тържественото отбелязване на 100 годишнината през 2013 г. с отслужването на заупокойна молитва от епископ Христо Прошков, всяка година включително и тази на 10 октомври признателното местно население както и много наши сънародници от различни краища на страната идват на това поклонение, за да почетат паметта на жертвите на своите предци.

Поднесени бяха много цветя, в памет на загиналите бяха запалени свещи. Рецитираха се прочувствени слова за саможертвата и героизма на нашите предци. Бяха отправени благодарности към отец Клавдий и божиите служители за отслужената панихида, както и към местното население и кметски наместник г-жа Бакалова.

Отправено беше послание към всички присъстващи: „Помнете миналото, не забравяйте родовия си корен, пазете рода български и вярата Христова. Живейте в настоящето и гледайте уверено напред в бъдещето!“

ТУРИСТИЧЕСКА КАРТА НА РАЙОНА „ПЕТРОВА НИВА“

МИЛА СТ. ПЕЙКОВА

„Картографският образ на Странджанския край през вековете“ – така се нарича проектът на община Малко Търново – Исторически музей „Проф. Ал.Фол“ и Международния търговски и културен център Геопан – Бургас, чието начало бе поставено на историческата местност Петрова нива с откриването на първата картографска изложба „на открито“ в България.

Реализацията на проекта наложи разработването на детайлна осъвременена и сертифицирана едромащабна туристическа карта на района „Петрова нива“, която да покаже уникалното единство на древни и съвременни пластове, превърнало тази част от планината в една от атрактивните за европейския културен туризъм дестинации. Картата ще бъде отпечатана като дигална за сезон 2021 г., за да отговори на нарастващия туристически интерес към културно-историческото и природно наследство на Малкотърновската община, разположена в т.нар. „вътрешна“ Странджа.

През изминалата година бе разработено лицето на картата в М 1:110 00. Картографирани са 6075 кв.км от планината, от които 4 445 km² от те-

риторията на България и 1630 km² от територията на Турция. Малкотърновската община, разположена върху 783,7 km² от тази земя, се радва на нарастващ интерес сред изследователи, любители на научния туризъм, познавачи на биоразнообразието и предприемчиви туроператори.

Съвременната картография налага дългително теренно обхождане на районите, тъй като динамиката на развитие за 5-7 г. променя неузнаваемо населените райони. Геопан – един от учредителите и активни членове на Националната ни картографска асоциация, провежда системни теренни дейности за картографиране на трудния район на „вътрешна“ Странджа, като успя да привлече. Работата по туристическата карта започва още преди година, когато Геопан – Бургас и тракийското дружество „Дико Джелебов“ в Малко Търново обединиха усилия за да осигурят създаването ѝ. Разработената информация намира приложение най-напред в трайното едроформатно представяне на общинската територия, което обогатява музейната експозиция на Петрова нива с първата картографска изложба „на открито“, а данните се използват и при съставяне на туристическата карта.

Освен в съдържателното осигуряване на информация на картата-дигална, дружество „Дико Джелебов“ се включва също в популяризирането на инициативата сред местната, научната и културната обществено в района, страната и чужбина. То поема и координацията на обществената и институционалната подкрепа на проекта, който се осъществява на територията на Община Малко Търново вече втора година. През месец ноември 2020 г. работата на картографската експедиция ще продължи на цялата територия на общината.

Картографската инициатива за граничната между България и Турция планина се следи с интерес и от Международната картографска асоциация (ICA), чийто вицепрезидент проф. Теменужка Бандрова изпрати поздравително писмо до Община Малко Търново за начинанието, в което четем: „Вашето начинание ясно очертава изключителната роля и възможностите на картографията в европейската култура. То показва, че нашият народ е верен на водачите и радетелите на Илинденско-Преображенското въстание, които виждаха как след успеха му най-сетне ще дойде очакваното време „на културно съревнование на народите“. Това време дойде с присъединяването на Република България към Европейския съюз, в който България участва активно и достойно.“

ТОЙ ПОЧИТА СВОЯ РОД И РОДНОТО СИ МЯСТО

Известният български учен икономист проф. Никола Великов навършва 90 години

Изтъкнатият учен икономист проф. Никола Великов навършва 90 години. Той е роден на 13 ноември 1930 г. в село Голямо Буково, община Средец, Бургаска област. Той е професор в УНСС, доктор на икономическите науки. Има поредица от монографии в областта на общата икономическа теория, на аграрната икономика, на формирането и регулирането на доходите, на икономиката на социалната инфраструктура и нейните отрасли, на методиката на обучението по икономически дисциплини. Автор е на учебници по политическа икономия, микро и макроикономика,

по икономика на социалната инфраструктура, по социална политика, по проблемите на качеството и на икономическия растеж и пр. Бил е ръководител на катедра в УНСС, на научни секции в БАН, беше ректор на Славянския университет в България. Председател е на Управителния съвет на сдружението

„Славянска култура и образование“.

Четири са книгите на проф. Никола Великов, които излязоха с едно и също заглавие – „Такива ги видях“ (2008, 2011, 2016 и 2017 г., издадени от Центъра за образование и научни проучвания). В тях

мемоаристът е събрал своите 37 очерка за преподаватели, колеги и съратници от бившия Висш икономически институт „Карл Маркс“ (днес Университет за национално и световно стопанство). Такива ги е виждал, такива ги описва. В предговора на първата книга Никола Великов изброява на две страници имената на учени, преподаватели, изследователи

лото. Втората книга е „Песните на мое родно село“. Само неуморим и до край предан на идеала творец може да посвети на своя род и родното си място толкова много страници.

и възпитатели, открили се със съществен принос за развитието на любимия му институт, в който се е дипломирал, защитил докторат и работил 60 години.

За всеки от професорите – Жак Аройо, Марин Петров, Петър Атанасов, Кирил Киряков, Веселин Никифоров и Белчо Илев, научаваме най-характерното, което студентът (състудентът), а по-късно – колегата, е запомнил, научил, „купил“. Ще споменем само шрихи към портрета на седмия професор Александър Фол, който не е икономист, нито авторът е бил от близкото му обкръжение. Авторът се изповядва, че две десетилетия е наблюдавал дейността на Ал. Фол от разстояние, но от средата на 70-те до средата на 80-те години археологът-историк е посветил част от своя научен, организационен, управленски, социален и друг потенциал на всеотдайното изучаване на проблемите на родния му Странджански край. В края на очерка си проф. Великов пише: „Такъв видях Александър Фол: учен и интелектуалец от най-висока класа, доказан ръководител от високите етажи на властта, особено в областта на образованието и културата; самобитен в поведението си; родолюбец с огромен принос за развитието на региона „Странджа-Сакар“, преподавател и възпитател, оставил дълбоки следи в душата на своите възпитаници, колеги, съратници, земляци и приятели“.

Пред своята деветдесетгодишна проф. Никола Великов изненада земляците си от Странджанския край с трета по ред книга с едно и също заглавие „Моето род-

В поредната книга за село Голямо Буково (Коджабук) читателят ще научи още подробности за поминька, бита, обредите, песните и борбите на странджанци. Не са били един или двама „бунтарите“: през септември 1923-та ръководители на въстанието в Странджа са Никола Попов (БКП – 1888–1944) и Иван Ников (БЗНС – 1886–1958), архимандрит Рафаил Вълчанов (1880–1964) – игумен на Голямо Буковския манастир, подпомагал партизанската чета на Тодор Грудов през 1924-та, а братята Никола и Петър Георгиеви Бождерменови – ятаци на четата, са убити от Цанковата власт. „А Никола Попов – съветски разузнавач в Полша, бе разстрелян от хитлеристите в концентрационния лагер Харт Хайм, Австрия, през 1944 г. „Бунтари“ са и поетите Янаки Петров (1947–1999) и Стефан Стоянов (р. 1951 г.)...

„Бунтар“ се определя и професор Великов: „Моята скромна личност, заедно с огромната част от останалите живи жители на родното ми село се бунтува срещу дивия капитализъм, който се появи у нас в резултат на една зловеща контрареволуция и доведе хората до „просешка тояга“, изпрати на преждевременна гибел стотици хиляди хора, превърна страната в колония и рай за бандитите, култивира в сферата на културата фашистки ценности и идеология и се готви да превърне страната в ядрена площадка на ракети срещу Руската федерация“. Такъв го виждаме през годините и десетилетията – неуморим и до край предан на идеала си!

НА 90 ЛЕГЕНДАРНИЯТ ГАЙДАР СТОЮ ЧОНГАРОВ СЛЕЗЕ ОТ СЦЕНАТА

Вече над половин век „100 каба гайди“ огласяят Родопите и радват с медените звуци на инструмента, под чийто съпровод са изпети едни от най-емблематичните български народни песни, а още от създаването на формацията през 1961 г., та до съвсем скоро, в нея се открояваше един белобрад родопчанин, винаги облечен в хайдушка носия, с пищов и нож на пояса – бай Стою. От тази зима обаче, който е на почти 90 лета, преустанови участията си в оркестъра и не посещава репетициите му.

Самоукият музикант Стою става част от състава, когато е на 30 години, и тогава впечатлява всички посетители на Роженския събор. Забележителни са не само музикалните му умения, но и невероятният хумор, който притежава, както и типичното за него облекло. Гайдарят често се шегува, че пищовът и ножът, неизменна част от комитския му образ, са наследство от Васил Левски. Навремето, когато за първи път се показал пред майка си, дегизиран с хайдушки дрехи и старовремско бойно снаряжение,

ходя с пищова и ножа. Та ако видя някъде Васил Левски, да си му ги дам“, разказва с усмивка и типичния си родопски диалект бай Стою.

Негова запазена марка, приета с времето и от останалите гайдари в „100 каба гайди“, е стрелянето с оръжие по време на участие. По този начин легендарният гайдар винаги успява да породви невероятни емоции у публиката. „Аз съм ловджия и съвместно се грижа за снаряжението си. Зареждам пистолета с ловни капси, черен барут и парцали, за да имат звук, пушек и заря, когато гърмя, разказва възрастният музикант.

За гайдата казва: „Музиката лекува, чрез нея забравям всички неголи и болешки, нашата природа действа по същия начин. Гайдата ме е изваждала от най-трудните моменти в живота ми. Видял съм и съм изживял много, но все на нея съм се опирал. Но за да свириш, трябва да имаш въздух. По-вероятно е след време аз нея да предам, но тя мен – никога.“

Често, независимо от температурите белобрадият гайдар се отправя към поругения римски мост в родното си смоленско село Бостина. Там той надува гайдата и сам започва да извива мъчни родопски песни. хората около бай Стою казват, че когато започне да свири по цели нощи, тогава

знаят, че изживява нещо наистина тежко.

Освен постигнатия световен рекорд за „книгата на Гинес“ за едновременно свирене на 333 каба гайди, Стою Чонгаров и неговият състав посещават десетки страни и аккомпанират на всички светили в народната музика през годините.

А по професия е ветеринарен фелдшер, и я упражнявал професията в ТКЗС, бил е на гурбет в Африка, работил като миньор в Алжир. Сега живее сам в село Бостина, но не забравя, че е страстен рибар и ловец.

НАШИЯТ ПРИЯТЕЛ И ЗЕМЛЯК, ИЗВЕСТНИЯТ ПРОФ. ДИМИТЪР ШИШКОВ НАВЪРШИ 90 ГОДИНИ

Проф. д-н. инж. Димитър Стефанов Шишков е роден на 18 септември 1930 г. в с. Левочево, Смолянско, завършва гимназия в Райково през 1948 г. и Химикотехнологичния институт в София през 1954 г. До 1959 г. работи в Химическия комбинат в Димитровград, след което се отдава на научна дейност в Химикотехнологичния институт, София. От ранни години е последовател и привърженик на социалистическия идеал и активен строител на химическата промишленост в България. Като производствен и учен той се утвърждава като световноизвестен специалист в областта на азотната промишленост и катализа. Неслучайно го определят като роден технолог и баща на промишления катализ в България.

Скъпи приятелю, бъди жив и здрав още много години!

Приятели от кръг „Четвъртък“ и клуб „Родопи“ към СТДБ, Гари Гаврилов, Стефан Желев, Тодор Гугински, Величко Пачилов

ЦЕННА РОДОПСКА ХРИСТОМАТИЯ

ИВАН Д. ХРИСТОВ

С творчеството си талантливият писател-родопчанин Светозар Казанджиев, отдавна привлече читателския интерес и внимание. Той е изтъкнат художествен летописец на родния си край и хората от Родопите. Чрез книгите си воюва за справедливост, за съхраняване на нравствените и духовни ценности, и национална идентичност.

Новата книга в два тома на Светозар Казанджиев „Незабравимите забравени“ (Изд. „Проглед“, Смолян – 2019, 2020 г.) е завръщане при корена и вълнуващ христоматисен прочит на видни личности от Родопите. Героите са подредени по годините на тяхното раждане. Писателят споделя: „Заех се с това отговорно дело убеден, че трябва да има памет за тези хора, да знаем нещо за тях, защото са част от националния научен, художествен – творчески и обществен живот“.

В първи том на книгата са включени очерци за 33 емблематични личности – радатели за националното и духовно пробуждане на Родопите, на писатели, художници, артисти, певци, архитекти, лекари, свещеници, общественици. Сред тях се открояват имената на плеядата родопски просветители и духовни водачи – Христо Попконстантинов, Стою Шишков, Васил Дечев, Екзарх Стефан. Летописецът продължава с имената на Николай Хайтов, Станислав Сивриев, Юри Буков, Бисер Киров, Антон Дончев, Валя Балканска, Асен Василев, Анастас Стайков, Константин Чилов, Величко Караджов, Боян Саръев, Константин Канев и други.

Христоматията обединява образите на видни личности, свързани с планината на Орфей, посветили своите сили и живот за духовното и материално издигане на родопчани през годините.

В предговора Казанджиев подчертава, че през годините е опровергал своята заблуда, „че нито един от героите на България не е роден в Родопите“, откривайки „много имена на смели и талантливи родопчани, изпълнили с романтика и святост биографията на отечеството“.

Авторът с преклонение пише за тримата родопски колоси Васил Дечев, Стою Шишков и Христо Попконстантинов, които „носят черти от онзи най-висш, по-чист, по-ясен образ на нашия идеал за бъдещето. Стореното от тях не се ограничава само в своето време, а преминава и в нашия порив напред, увлича ни и ни кара да го предаваме на другите“.

В книгата си писателят разказва и за творци, свързани с Родопите. Споделя своите спомени за срещата си с академик Дмитрий Лихачов, който посещава Смолян и региона през 1988 г. Цитира паметните думи на Лихачов: „Още на младини открих, че там някъде в България, в планината Родопите, в ареала между Широка лъка, Триград и Доспат има резерват, съхранил диалектните форми, останки от онзи древен език на славяните, които са говорили и съвременниците на Кирил и Методий“.

В повечето от очерците Светозар Казанджиев включване само биографиите на бележитите личности, а и лични спомени от общуването му с тях.

Усетът му за историзъм и идейно – естетическите му позиции са знак не само за дарованието му на изследовател, но и съпричастното му писателско отношение към стореното от видните родопски личности, в една неспокойна и раздирана от национални и социални трусове епоха. Днес пророчески звучат думите на Екзарх Стефан: „Ние българите, имаме късогледство до слепота и къса памет до престъпност. Много пъти не желаем да видим нещата такива каквито са, а ги виждаме такива, каквито ги желаем“.

Белетристът не крие възхитата си и описва с обич и преклонение своите персонажи.

За писателя Николай Хайтов пише: „Трудно ще отгранича друг автор в съвременна българска литература, тъй жизнено свързан с родния край, както Николай Хайтов с Родопите. Той е достоен пример за връзката писател – народ.“ Подобни мисли авторът споделя и за ненадмината родопска певица Валя Балканска, чиято песен за Делю войвода лети в космическия безкрай. Както казва и художникът – дърворезбар Асен Василев: „Човек не може да избяга от корена си.“ А коренът на всички тези люде е в Родопите.

Вторият том на христоматията е продължена с емблематични имена от културната и обществена история на Родопския край. Тя включва още 33 имена на известни личности, които са гордост за Смоленския край и Орфеевата планина, без които е немислима новата история на Родопите. Сред тях са полк. Владимир Сегафимов, Христо Караманджуков, Петър Маринов, Камен Боляров, Ростислав Каншев, Дафо Трендафилов, Радка Кушлева, Надежда Хвойнева, Бойка Присадова, Димитър Райчев, Никола Гигов, Ганчо Керечев, Петър Стайков, Стефан Данаилов, Шафкет Чападжиев, Тодор Коруев и други. Това са преди всичко духовни водачи, уважавани и почитани от родопчани. Такъв е и родоповедът Петър Маринов – един от основателите на Българомахамеданската културно – просветна Дружба „Родина“, истински будител и летописец на Родопите. Изтъкнат е и големият принос на Христо Караманджуков и Камен Боляров в това отношение.

Вторият том е написан със същата страст, вдъхновено и родолюбиво. Писателят правдиво и увлекателно разкрива живота и делата на видни личности, чиято съдба е свързана с планината на Орфей. Това, което авторът казва за Никола Гигов се отнася за

почти всички личности, включени в книгата, които превръщат „Родоп в свой култ, в по-стеля, дом и небе“.

Чрез христоматията си Казанджиев увещавача не само делата на видните личности на Родоп планина, но и духа на българското минало. Това са хора с висока нравственост

нуващо слово на писателя. Тя е написана на сочен, колоритен език, богат на емоционални нюанси. Разказът му се лее като мелодичната родопска песен и магическата музика на чановите, защото Родопите за Светозар Казанджиев са не само обект на художествено осмисляне, но и писателска мисия.

Книгата ни връща към позабравената вече ясна гражданска позиция и художествена пълноценност на словото. Авторът постига своята идея да изтръгне от пепелта на забравата „незабравимите забравени“ видни родопчани, в контекста на историческата истина и техните народополезни дела, като родолюбец и техен следовник.

Написани вдъхновено, с любов и съпричастие, двата тома на

христоматията „Незабравимите забравени“ на Казанджиев, разгръщат паметни страници от миналото, възкресяват в настоящето родолюбивите стремежи и дела, на живелите преди и на още живите, техните духовни подвизи, които ще оставят следа в паметта на хората от Родоп планина.

Съпричастни сме към това, което споделя писателят: „Опитайте се да си представите историята или културата на Родопския край без тях. Невъзможно е. Затова, ако не друго, нека ги споменаваме с любов.“

Авторът на „Незабравимите забравени“ навлиза дълбоко в моралните устои на своите герои, прозира тяхна духовна възвишеност и неизмеримото им родолюбие. Това е една епопея на незабравянето им и преклонение пред делата на тези достойни мъже. Родопската христоматия на Светозар Казанджиев е заветно послание към бъдните поколения, да не забравят духовните върхове на миналото и нашето съвремие, да не ги забравят в мъглата на забвенията.

Светозар Казанджиев

НЕЗАБРАВИМИТЕ
ЗАБРАВЕНИ

ХРИСТОМАТИЯ

1

ИК „Проглед“

Светозар Казанджиев

НЕЗАБРАВИМИТЕ
ЗАБРАВЕНИ

ХРИСТОМАТИЯ

2

ИК „Проглед“

По следите на „Цариградските българи“ с журналистката Верджихан Зифлиоглу

За мнозина не е известно кои са истанбулските или българите от Цариград, както българи, руси и други славянски народи исторически са наричали града край Босфора. В периода, в който Истанбул е бил столицата на Османската империя, към града се стичат хора от всички националности в империята, включително и българи. Постепенно, от края на 18 в. нататък, започват да пристигат опитни млекари, зеленчукопроизводители, занаятчии, пекари и хлебари, които се прочуват с уменията си и стават неразделна част от социалната тъкан на града. **Образува се общност, играе важна роля в развитието на българската просвета, както и борбите за създаване на независима от гръцката българска църква. В края на 19 век общността на цариградските българи има значителен принос за изграждането на уникалната Желязна църква на брега на Златния рог в Истанбул. В апогея си общността е наброявала около 40-50000 души и историци се шегуват, че Истанбул е бил градът с най-многобройно българско население по това време.** Постепенно обаче, след създаването на Третата българска държава (1878 г.) и особено след Балканските войни, много от цариградските българи напускат Истанбул в посока към България. Връзките с България на тези, които остават, са силно затруднени през Студената война когато Анкара и София са от двете страни на Желязната завеса. Значение за намаляването на българската общност в турския

мегаполис има и затварянето на последното българско училище в Истанбул през 1972 г. В наши дни са останали едва около 400 души, казва Верджихан Зифлиоглу.

Изпълнената с превратности история на тази общност е привлякла вниманието на младата турска журналистка, която е автор на наскоро излязла книга „Деца на загубеното време & Истанбулските българи“. В интервю за Радио България Верджихан Зифлиоглу си спомня, че когато е била малка, баща ѝ е показал красивата сграда на Българската Екзархия в Истанбул. По-късно като журналистка в популярния вестник „Хюррийет“ тя започва проучване по темата, вследствие на което се ражда книгата ѝ. Турското общество не знае много за българите в Истанбул, казва Верджихан Зифлиоглу.

Това, че информацията за българите в Истанбул е оскъдна, според Верджихан Зифлиоглу е „голяма загуба от историческа гледна точка“. За да я компенсира, тя започва да изследва „човешките дири в историята“ чрез разговори с членовете на общността. Акцентира и върху силното влияние на Вселенската патриаршия в Истанбул върху българската общност в града.

Както разказва Верджихан Зифлиоглу, „нямаш машина на времето, но се опитвам да се върна назад в историята със средствата, с които разполагам“. Книгата „Деца на загубеното време & Истанбулските българи“ за нея е тази капсула за пътувания във времето.

НОВИ СТИХОВЕ НА ЕЛЕНА ВЕЛИКОВА

Елена Иванова Великова, която е потомка на тракийски бежанци, чиято трагедия е белязала живота ѝ. Тя е родена на 14 март 1944 година в с. Просеник, Бургаска област, където живее и твори и днес.

Елена Великова има издадени няколко стихосбирки, чиито стихотворения са с различна тематика, но повечето от тях са посветени на тракийци и тяхната орис: „Познаваш ли щастливи бежанци“, „България започва от морето“, „Бъркотия в рая“ и др.

Тракийска памет

Не може да си със тракийска кръв
и тракийското у себе си да скриеш,
предците ти да са погребани в тракийска пръст
и да не си в душата си тракиец!
Не можеш порива в сърцето си да спреш,
когато се касае за любов, а не омраза
нали от майка си не можеш да се отречеш,
направиш ли го, ще останеш празен!
Гласът на Тракия не ще да заглушиш,
той просто е кодиран в мисълта ти
да помниш миналото си, но да не мъстиш,
отмъщението, то не е в кръвта ти!
Затуй приятелю, посланието запомни
и го предай на бъдещите поколения-
догдето в жилите тракийска кръв кипи
тракийското у нас не ще остане във забвение.

Пепелта на времето

Пепелта на времето с ръце разрових
и докоснах с пръсти вечността –
живи въгленчета със перото си изрових,
а под тях все още тлееше жарта!
Това бе жар от минали пожари
горели някога в тракийската земя
всеки въглен бе сърце ожарено
всеки пламък – неугаснала мечта!
А мечтата на тракиец бе толкова обикновена
да може да се върне в родния си кът,
земя изстрада, земя обезбългарена
кървяща рана в българската плът!
Живо въгленче от пепелта изрових
дълбоко в себе си го съхраних –
то пламна и превърна се във порив,
а поривът се прероди във стих!

МАЙЧИНА БОЛКА

РАЗКАЗ ОТ ХРИСТИНА НЕДЕВА

Беше лятото на 1915 година. Селото гъмжеше от стари хора и деца, които мрачно сновяха по улиците, окъсани, гладни, отчаяни. Голяма част тях скоро щяха да се простят близките си. От стреса, от глада те нямаха сили да се движат. Всеки ден умираха хора. Прокудените българи от Мала Азия главно от селата Коджа бунар и Суют бяха насочени към село Гьоджеджа – днешното село Стан. Жените 37 живееха в една стаичка на бившето турско кметство. Живеенето се изразяваше в това, вечер да могат да легнат под покрив. Иначе за всяка една имаше по половин метър място.

Мъжете и старците – по-точно старците, тъй като мъжете бяха мобилизирани във войната живееха на открито.

Това за майките с малки деца беше някаква утеха, но глада... Гладът беше жесток. Нямаха земя, нямаше работа, нямаше какво да се яде.

В селото нямаше богати хора, които да им предложат работа, а в близкия град Ени пазар – сега Нови пазар богатите имаха по няколко

деца, които поемаха работата в имотите. Нямаше боклуци, селяните старателно измитаха всяка сутрин дворовете си и запалваха падналата по двора слама, шума, остатъци от някои кочан царевица, тиква, хвърлен лук, чесън или нещо друго, което би могло да се яде.

Местните люде не ги считаха за хора. Окъсани, гладни, те бяха презирани, че са безимотни, скитащи.

Елена сграбчи своята рожба, тревожно погледна върволицата от отчаяни хора. Главата ѝ се пръскаше от страх, скръб, безпомощност. Спомените от преживяното, от бягството им от Мала Азия, от разярените заптиета не я напускаха. После Бандърма корабите за България за българите от Мала Азия беше някакво спасение, а сега ще умрат от глад.

Пред очите ѝ е приятелката ѝ Елена. С еднакви имена са. Може би ще имат и еднаква съдба. Елена почина от болест и глад. Остатъци три дечица – Добра на една годинка, Георги на три и Йордан на пет. Мъжът ѝ е мобилизиран на Войната. Затвориха Йордан и Георги самички в един дам (обор), а малка-

та Добра една жена я взе да я гледа. Същото чакаше и нея. Василка беше по-големичка, но много слабичка, а с такива красиви очи – сини като небето, но малкия Георги ще го изпусне. Какво ще каже на мъжа си? Малкото телце беше безпомощно. Тя по-силно го притисна до себе си – то вече се беше отпуснало. Ще го загуби...

Изведнъж някаква сила я сграбчи. Тя хукна към близкото село Енево. Още от първата къща започна да тропа и пита има ли някаква работа в селото, че умират от глад и тя и децата ѝ. Отговорите бяха все, че няма. Стигайки към центъра една жена тихо и каза, че има един чорбаджия, който взема хора да му жънат, но не иска жени с малки деца. Тогава решава да скрие малкия Георги под едни трънки и отива в двора на богатия селянин. Харесват я – хубава, стройна като тополя, млада. Наемат я.

С радост се връща в къщата приличаща на кошер с пчели.

На другия ден рано сутринта тя вече е на Еневските ниви. Оставила рожбата си под един храст близо до имота на чорбаджията.

На обяд тихо и бързо отива до изтормозената си от юлския пек и зной рожба, накармя я и отново тихо като кошута се връща на

ширналите се ниви с жита.

Прави впечатление, че по обед взима комата хляб и парчето сирене и се изгубва нейде. Чудят се другите жътвари – не си почива, а е пъргава и работна. Спори ѝ.

Чорбаджията иска да види тази жена, която връзва снопите така, че те да не се развързват като духне силен вятър. Искане да я пита откъде е, откъде го знае този чалъм на връзване.

Праща да я извикат.

Притеснението, силното майчино безпокойство за децата за мъжа ѝ, за родителите ѝ, които са гладни, немошни, отприщват порою от сълзи пред чорбаджията. Тя не може да говори от плач.

Минават години.

Елена вече е остаряла и болна. И когато дъщеря ѝ иска да я разтрие, тя винаги казва „Саде ногите не ми халай“. (Само краката не ми пипай).

Те изгоряха когато Чорбаджи Йоло ме извика да ме пита къде ходя по обед. Сълзите, които рукнаха от очите ми падаха на ризата, и от силното слънце изгориха колената ми.

Цял живот нося тази болка и тя никога няма да мине.“

с. Стан, обл. Шуменска

НАРОДНИ ПЕСНИ ЗА ПРЕОБРАЖЕНЦИ

КОНДОЛОВ ДУМА ПИЛЕНЦЕ

Кондолов дума пиленце:
- Пиленце, пьстро славейче,
що ми тъй рано разпяваш
из тази Странджа балкана,
из тази гора зелена,
че и мен от сын пребудждаш
и мойта вярна дружина?
Пиленце дума не дума,
разпя се, дума издума:
- Кондолов, върла войвода,
Кондолов, страшен комита,
като ме питаш, да кажа,
да кажа, да те не лъжа:
както си в Странджа настъпил,
година вече станува,
не мога гнездо да свия,
не мога пилци да упиля
от твоята верна дружина -
до всяко дърво и юнак,
до всяка ялха и байрак!
Първия беше – вървеше -
сам си ми Георги Кондолов,
след него беше – вървеше -
Лазар Маджаров войвода,
след тях си чети водеха
все отбор млади момчета.
Борба юнашка подеха,
из Странджа роба настана -
за правда, свобода народна!

(Анастас Примовски, Преображенското въстание в поетическата памет на народа, 1954 г. Слушана от Темел Димитров Иванов, родом от с. Ени-Махле, Бабаескико, Турция, сега жител на Българово, Бургаска област, земеделец, 50-годишен. Записана през 1953 г. в Бургас.)

ГЕРДЖИКОВ ДУМА НА ГИНА

Герджикуф дума на Гина:
- Гино ле, карабишу ле,
утрина рану да раниш,
на Скокът, Гино, ще дойдеш,
на Скокът, Гино, при церът,
ягниво да ни донесеш,
ягниво, Гино, й жупане,
и да се назъкъ повърнеш,
та да те никой не види.
Ранила Гина й занела,
там си Герджикуф завари,
Герджикуф, още Шаваров.
Герджикуф дума на Гина:
- Остави, Гино, ягниво,
ягниво, Гино, й жупане,
дет си в кунизар завила,
та че се назъкъ повърни,
да те душманин не види,
че ти са дребни децата.
А пък Гина хми думаше:
- Герджикуф и ти Шаваров,
я нема в село да пода,
моите са деца при баба,
при баба, още при дядо,
пък татко хми е кумита,
кумита в тойта дружина.
И аз със вас ша да дойда,
млада кумитка да стана.

(Сб. „Странджа пее“, 1962 г. Песента е изпята на събора-надпяване в Граматиково, проведен на 27, 28 и 29 май 1960 г., от Каля Тодорова Костова, 57-годишна от Малко Търново, дъщеря на възпятата в песента Гина...)

СТАР ДЯДО СЕДИ В ГРАДИНКА

Стар дядо седи в градинка,
в градинка под зелена липа.
Дядо гората гледаше
и на гората думаше:
- Горо ле, Странджа планино,
кога си, горо, припомня
за моите млади години,
тъга ми пада на сърце.
Славна си, Странджа, прекрасна,
с дъбови гори зелени,
с букови тъмни усои
и бистри води студени.
По твоите бърда, горо ле,
безбройни стада блееха
и млади пусти овчари
с медни кавали свиреха.
И ние горо ходехме,
все млади пусти комити.
Червено знаме носихме,
червено знаме с лъвчето
и над лъвчето пишеше:
„Свобода, горо, или смърт!“
За турци бяхме страшило,

(Анастас Примовски, цит. съч. Слушана от Петър Горев, с. Заберново, Бургаска област. Записана през май 1953 г. от Михаил Певтичев в Малко Търново.)

за чорбаджии плашило.
Със турци борба водихме,
от робство да се отървем.
Много другари паднаха,
турски ги куршум прониза,
като Пано и Равашоло,
и безстрашния Кондолов,
славния Лазар Маджаров,
войвода Дико Джелебов.
Други в зандани измряха
с тежки вериги на крака
и белезници на ръце.
Други в сюрдюн пратиха –
в Чанак кале и Диарбекир.
Славна си, Странджо, прекрасна,
ала си, Странджо, нещастна,
че има в тебе във робство
като ми Караманбаир,
и още, горо, Лисово,
и високите Михаилди,
от тях се вижда Цариград,
Стамболски царски палати.

КОНКУРС ЗА СРЕДНОШКОЛЦИ

Съюзът на тракийските дружества в България, Синдикатът на българските учители и Тракийският научен институт обявяват национален конкурс за есе, посветен на 125 години организирано тракийско движение в България

На 12 май 2021 г. се навършват 125 години от създаването на дружество „Странджа“, положило основите на организираното тракийско движение в България. Продължител на възрожденските идеи за национално освобождение и обединение през различните исторически периоди след Освобождението от 1878 година, то изразява стремежа на тракийските българи към свобода и справедливост, защитава техните морални и материални интереси, съхранява историческата памет за великите и трагични събития в тяхната история, популяризира тракийското културно и историческо наследство. Девизът на тракийци: „Не забравяйте, но не отмъщавайте“ изразява техния морал и идейна същност: дълбока връзка с предците, родолюбива памет за миналото, зачитане на човешкото достойнство и съзидателен поглед в бъдещето.

ЦЕЛТА на конкурса е да насърчи младите хора да направят проучване на събития от местната и националната история, на паметници и историче-

ски местности, на изявени фигури и обикновени хора, свързани с борбата на тракийските българи за национално освобождение и обединение; съдбата им на бежанци, намерили подслон в майката-родина, но запазили спомена за родния край и родовия си корен; личности, организации и събития от историята на тракийската организация в България;

Със своите разработки те не само ще направят принос към опознаването на историята, но ще направят връзка с настоящето, ще се включат активно в него, защото това, което помним днес, показва какви сме и какви искаме да бъдем. В перспектива, ще станат активни носители на тракийските традиции и тракийската кауза като част от българската идентичност и новото поколение, което ще пренесе историческата памет за станалото от миналото към настоящето и бъдещето.

УСЛОВИЯ за участие в конкурса: Участници могат да бъдат учениците на възраст от 14 до 19 години от всички видове образователни институции в страната. Текстовете трябва да бъдат в обем до 15 стандартни страници (1800 знака на страница) или до 27 000 знака (с интервалите). Краен срок за изпращане на разработките: 31 март 2021 година. Разработките ще се оценяват при следните критерии: ис-

торически познания, езикова култура и стил, авторски подход и интерпретация, оригиналност и творческо мислене и лично отношение на автора.

Съорганизаторите си запазват правото най-добрите творби да бъдат публикувани в печатни издания, при възможност да се издаде сборник, а с рисунките – календар, които да се ползват с благотворителни цели. Задължително условие е всяка творба да бъде придружена от попълнен формуляр за участие, който може да изтеглите от сайта на СТДБ – <http://www.stdbg.org/images/vania/Formulyar.pdf>

Резултатите от конкурса ще бъдат обявени на сайта на Съюза на тракийските дружества в България (СТДБ) и на Синдиката на българските учители (СБУ). На всички участници ще бъдат присъдени грамоти, а победителите ще бъдат отличени с морални и материални награди. Техните разработки ще бъдат публикувани на сайта на СТДБ, във в. „Тракия“ и в Известията на Тракийския научен институт.

ТЕКСТОВЕТЕ, на хартиен или електронен носител, се приемат на адрес: СТДБ, София, ул. Стефан Караджа № 7а или на email: stdb_sofia@abv.bg. На тях трябва да бъде изписано: За конкурса за 125-годишнината на организираното тракийско движение в България.

ПОКАНА

ЦЕНТРАЛНОТО РЪКОВОДСТВО НА СЪЮЗА НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ/СТДБ/

На основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ и чл. 6, ал. 7 от Устава, свиква Общо събрание на СТДБ, което ще се проведе на 30.01.2021 г. от 11 ч. на адрес: София, бул. „Цар Освободител“ №7 – Централен военен клуб при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за дейността на СТДБ за 2020 г.;
2. Отчет за изпълнението на бюджета на СТДБ за 2020 г.;
3. Приемане на план – програма за дейността на СТДБ за 2021г.;
4. Приемане за бюджета на СТДБ за 2021г.;
5. Прекратяване на членство в СТДБ;
6. Приемане на нови членове на Общото събрание на СТДБ;
7. Избор на председател на СТДБ в срок от 5 години;
8. Избор на членове на УС на СТДБ в срок от 5 години;
9. Избор на зам.- председател и гл. секретар за срок от 5 години;
10. Приемане на декларация на СТДБ.

При липса на кворум на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ събранието се отлага с един час и ще се проведе на същото място и при същия дневен ред, независимо от броя на явилите се членове.

ЧЕСТИТ ДЕН НА НАРОДНИТЕ БУДИТЕЛИ!

Уважаеми тракийци,

Днес е Първи ноември – Ден на народните будители! На този ден се прекланяме пред творците и пазителите на българската просветна и културна традиция, отдаваме заслужена признателност към тяхното дело.

През 1922 година министърът на просвещението Стоян Омарчевски (1920–1923 г.) предлага идеята за празник на будителите в Народното събрание със следните мотиви: „*Когато е обезверен и объркан в духовните си ценности, българският народ търси упование и надежда в своето минало, във всички ония морални и културни качества, които носи в душата си... Нека Денят на св. Йоан Рилски да се превърне в Ден на народните будители. Те са малките и големите, знайните и незнайните, които не са оставили никога народните идеали да бъдат помрачени, надеждата и вярата за тяхното постижение да угаснат. Те са най-верните изразители на спонтанната воля на българския народ към безкористно и всестранно развитие, самоопределение и утвърждение като културна сила. Те са живата и вечна връзка между миналото, настоящето и бъдещето, те са безсмъртната гаранция, че нашият народ ще прекочи всички съдбоносни изпитания и ще оцелее.*“

Днешният ден е повод да осмислим думите на Ст. Омарчевски, да си спомним за пантеон от велики имена, които през вековете изковаха от словото най-мощното оръжие за духовно съграждане на България и ни завещаха стремеж към знания и национална гордост. Достойно място в този пантеон заемат много тракийци и всички съвременни дейци на просветата, науката и културата, които продължават патриотичното дело на нашите предци. В ден като днешния, когато отново преминаваме през изпитания и трудности, отдавайки дължимото на народните будители, на днешните учители и просветители, нека не забравяме, че всички сме задължени да пазим българската идентичност!

Честит празник!

Красимир Премянов,
Председател на СТДБ

ЗЛАТНА СВАТБА ВДИГНАХА КИНА И КОСТАДИН ИЛЧЕВИ

50 години щастлив семеен живот отпразнува музикалното семейство Кина и Костадин Илчеви от Смолян. Двамата са добре познати и уважавани сред съгражданите си, защото без тяхно участие големи празници не минават. Кина Илчева е лична певица, а Костадин е ръководител на уникалния състав „101 каба гайди“ към смолянското читалище „Христо Ботев“ и през неговата школа са минали стотици таланти. Гайдите, които е измайсторил, са потеглили в различни точки по света.

Деца, внуци и правнуци се събраха на 12 септември да уважат юбилея на семейство Илчеви, което се слави като голяма, сплотена и весела фамилия. Двете им дъщери Величка Тодорова и Златка Маргаритова са певици, наследили таланта на майка си, а зетьовете и внуците са гайдари по примера на Костадин. Най-малкият правнук Димитър е само на две годинки, а внуците им са четири.

„Запознахме се с Коцето на Илинден през 1970 г., а сватбата ни беше на 13 септември, преди Кръстовден. Не усетихме как се изнизаха тези 50 години, може би защото ги преживяхме с песни и музика. Още старите хора са казали, че с песен животът е по-лесен, а тази любов към традициите и фолклора предадохме, без да искаме, и на нашите деца“, казва Кина Илчева.

Тя благодари на децата, внуците и всички близки, които са направили празника им щастлив, с много изненади и веселба през цялата вечер. Един от подаръците, който получи, е почивка със СПА процедури в царството на минералните извори Хисаря и Велинград.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, д-р Ваня ИВАНОВА, Елена АЛЕКОВА и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка ЯНЕВА (Сливен) – 0897601560; Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) – 0894 044 420; Веска ЛАМБОВА (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

ИЛИЯНА ЙОТОВА:

БЪЛГАРИТЕ В БЕСАРАБИЯ ПАЗЯТ НАЦИОНАЛНИЯ ДУХ

По идея на вицепрезидента са факт няколко инициативи, вдъхновяващи сънародниците ни да изразят своята връзка с прародината си

АЛЪОНА НЕЙКОВА

Вицепрезидентът не пропусна и тази година да поздрави сънародниците ни по повод 29 октомври – Деня на бесарабските българи. Илияна Йотова е убедена, че това са хора с много дълга славна, но и трагична, история, успели да запазят най-важното – българското самосъзнание, а с него и българския език. „Отговорността ни към бесарабските българи е да направим така, че техните поколения да изберат своята прародина, където да градят бъдещето си“, подчерта вицепрезидентът.

Илияна Йотова преди време предложи да се създаде асоциация на българските общности по света, която да бъде представена навсякъде, където има наши сънародници. Идеята щеше да залегне в основата на планирания за август

форум за единението

на българите в страната ни и по света, където да се обсъди и да се търси по-широка подкрепа. За съжаление, пандемията от КОВИД-19 възпрепятства провеждането на събитието, уточниха от екипа на вицепрезидента. И добавиха, че са реализирани редица виртуални инициативи, които ни свързват с българите по света, поддържат духа и националното достойнство зад граница.

До сънародниците ни в испаноговорящите страни са изпратени 250 аудио урока по български език, създадени преди повече от 30 години от проф. Венко Кънев – познавач на Латинска Америка и испанската култура, почетен професор, доктор хонорис кауза на редица университети. Записите са излъчвани с голям успех почти две десетилетия в ефира на Българското национално радио. Наши сънародници от Аржентина неколкратно споделяха с вицепрезидента нуждата

■ Вицепрезидентът с деца от украинското село Чушмелый (Криничное) при посещение на бесарабските общности през октомври 2018 г.

от такъв тип уроци.

По инициатива на Илияна Йотова украинското село Задунаевка, където през 1866–1867 г. е живял Христо Ботев, получи документална фотоизложба за живота и делото на известния поет и революционер. Експозицията е дарена от Националния музей „Христо Ботев“ в Калояр и е копие на артефактите, представени в него.

По повод Деня на славянската писменост и българската просвета и култура стотици деца и ученици от българските общности по цял свят изпратиха видео послания във виртуалния форум „Голи са без книги всички народи“.

Сред инициативите на вицепрезидента е и „Будната България“. Целта на кампанията е да насърчи деца, младежи и възрастни от българските общности зад граница да изразят своята връзка с прародината, с нейното минало и бъдеще. На сънародниците ни се предоставя възможност да разкажат или покажат всичко, което ги

зарежда със сила и самочувствие

че са българи – например любимото място в Родината, предаваните през поколения традиции, паметта на своя род, прояви, поддържащи българския дух зад граница. Досега по повод Деня на народните будители са получени видео писма от десетки градове в различни страни – Австралия, Албания, Аржентина, Великобритания, Германия, Испания, Казахстан, Молдова, Перу, САЩ, Словакия, Словения, Турция, Украйна, Унгария

и Чехия. Партньори на „Будната България“ са БНР и Институтът за етнология и фолклористика с Етнографски музей към БАН. Среца, на която да бъдат представени обобщени резултати от инициативата, е планирана след 1 ноември, съобщи за ДУМА от екипа на Илияна Йотова.

Вицепрезидентът поддържа и постоянен контакт с над 150 дружества на българи от 33 държави, като е в течение с живота на наши сънародници в различни краища на света. Хората споделят както хубави моменти от битието си, така и трудностите, с които се сблъскват – и там, където живеят, и в родната им България. Съобразно дадените й правомощия, Илияна Йотова предлага решения или отнася проблемите до конкретните институции, имащи отношение към казусите. Сред примерите за това е националната среща на студентите от историческите диаспори, иницирирана от вицепрезидента, в резултат на която бяха направени

промени в Постановление 103

Сънародниците ни зад граница търсят и връзка помежду си чрез екипа на вицепрезидента.

На въпрос дали получи подкрепа инициативата за създаването на национален културен

институт за защита на българския език Илияна Йотова припомни, че тази идея не е нова, записана е в приетата през 2014 г. стратегия за българите в чужбина. „За тази мащабна идея е необходим национален консенсус, какъвто аз и екипът ми се опитахме да намерим. Проведохме разговори и срещнахме подкрепата на над 80 именити български писатели, режисьори, художници, артисти, учени, културолози, социолози и др. Идеята среща широка подкрепа и сред сънародниците ни в чужбина“, сподели вицепрезидентът. Изготвената от екипа на Илияна Йотова концепция бе предоставена на законодателната и на изпълнителната власт. Вицепрезидентът е категорична, че идеята за институт, подобен на „Гьоте“ или „Сервантес“, е неподвластна на предизборни кампании и мандати. Институциите за културна дипломатия и за укрепване на

националната идентичност

в Европейския съюз са обединени в мрежата EUNIC. Само две страни членки нямат такава институция – България и Литва. „Български културен институт не би бил поредната формална структура, а силен инструмент за културна дипломатия, за влияние и популяризиране на българската държава навън, за запазване на българското самосъзнание на сънародниците ни зад граница“, убедена е Илияна Йотова. А пандемията от КОВИД-19 и ограниченията, при които се налага да живеем, потвърждават необходимостта от такъв институт.

Бесарабските и таврийските българи са сред общностите, които се обръщат най-често към вицепрезидента на България. Сънародниците ни от тези географски области имат силни организации в София, сред които са дружеството „Родолубец“ и Центърът на бесарабските българи в България. Доколкото се простират правомощията на Илияна Йотова, тя съдейства за разрешаване на проблемите, които „Родолубец“ адресира всяка година до изпълнителната и до законодателната власт в държавата ни.

Като общ успех и пример за съвместни усилия вицепрезидентът посочи отстояваната българска позиция за териториално-административната реформа в Украйна, в частност за укрепването и запазването целостта на историческия Болградски район. „Успехът не би бил възможен без активната българска общност и стремежа ѝ за съхраняване на Болград като център на българщината“, смята Илияна Йотова. И припомня, че все още е нереализирано обещанието за откриване на българско училище в Одеса. (в. „Дума“)

■ Ученик от село Задунаевка рецитира стихотворение на Христо Ботев

■ Център на българската култура в Болград